

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 24 Cor.
Pe un semestru . . . 12 "
Pe o lună . . . 2 "
Preț de Duminică
Pe un an . . . 4 Cor.
Pentru România și
America . . . 10 Cor.

Preț de zi pentru Ro-
mania și străinătate pe
un an 48 franci.

TRIBUNA

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA
Deák Ferencz-utca 20.
INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.
Mulțumite publice și Loc de-
schis costă fiecare șir 20 fil.
Manuscrisurile nu se ina-
polază.
Telefon pentru oraș și
comitat 502.

Cine-s vrășmașii bisericii noastre?

Alegerea părintelui Iosif Traian Bădescu ca episcop al diecezei de Caransebeș nu a fost întărită. Știrea aceasta străbate azi toate plaiurile românești și pretutindeni unde mai sunt români cu iubire de neam, ei vor tresări izbiți de senzațiunea asta dureroasă. Alegerea părintelui Bădescu este a doua alegere de episcop în mult sbuciumata dieceză văduvită a Caransebeșului. Guvernul a refuzat însă și a doua oară de a întări voința majorității sinodului, a reprezentanților bisericești și mireni ai bisericii noastre. E o bruscare și violare de lege care întrece temeritatea oricărui atac de până acuma asupra bisericii noastre.

Neîntărirea părintelui Bădescu este un triumf al șleahței Burdea-Ionescu. În clipa când guvernul este pe punctul de a pleca definitiv, temându-se de un nou guvern, mai puțin dispus a-i servi ca unealtă pentru poftetele ei de stăpânire, gașca asta a făcut o supremă efortare spre a obține neîntărirea alesului bisericii.

Faptul acesta spulberă toate bănuielele și învinuirile ce se urziseră în jurul alesului episcop din Caransebeș, cari, dacă nu au fost drepte, dar în atmosfera de tăcere și mister ce se creiase în jurul întăririi, erau totuși explicabile, ca răsărite din curiozitatea publicului.

Uimiți și plini de adâncă răzvrătire ne întrebăm: cine sunt vinovații acestei noi căl-

cări a autonomiei noastre bisericești? Vinovatul cel dintâi este sistemul păcătos de guvernământ care lucrează în mod statornic și consecvent pentru surparea bisericii naționale românești. Cărmuitorii noștri văd că ea e cel din urmă adăpost de viață românească, și știu bine că dacă vor izbuti să o surpe, noi vom rămâne descoperiți în bătaia focului vrășmaș. Iată de ce s'au urmat într'un șir neconținut atacurile asupra bisericii noastre, începând cu introducerea limbii ungurești ca obiect obligatoriu în învățământul nostru confesional, în anul 1879. Au urmat apoi legile despre congruă, legile bisericești cari iarăși pe noi ne-au lovit mai mult. În sfârșit a venit la putere cel mai mare dușman al naționalității și bisericii noastre, contele Apponyi, care prin legea sa școlară, prin noua lege a congruei și mai în urmă prin faimoasa-i ordonanță despre catechizare a grăbit cu pași mari munca de dărâmare a bisericii autonome și naționale. Dacă la început zdrobirea ei s'a căutat pe cale legislativă, căutând a-i da măcar justificarea formală a voinței reprezentanței naționale și a suveranului, sistemul de azi a luat o direcție nouă. El lapadă acuma și formele și apucă drumul cel mai simplu și mai comod al ordonanțelor și al practicei administrative. Ordonanța despre catechizare, ordonanțele de aplicare a legii școlare, cari o agravează nesfârșit de mult față cu textul ei original, dovedesc că, regimurile mai nouă trec tot mai mult spre calea asta mai ușoară a nimicirii noastre.

Guvernul nu s'a mulțumit cu atâta. El a

găsit un nou mijloc de slăbire a bisericii și de pregătire a căderii ei, este amestecul în viața ei internă. Am amintit astă primăvară că în mai multe din ordonanțele și rescripțele sale ministrul instrucției, contele Apponyi începuse a se adresa episcopilor noștri declarând că *nu recunoaște* consistoriile și sinoadele ca foruri *legiuitoare* ci numai ca foruri *consultative* și că hotărârile episcopilor singuri sunt pentru el normative. Mijlocul cel mai sigur de amestec sunt însă *alegerile de episcop* și dreptul de întărire acordat de lege.

Cazul episcopiei din Caransebeș dovedește intențiile guvernului în chipul cel mai eclatant. Prin mijlocul dreptului de întărire guvernul vrea să-și impună cu toată puterea candidații lui agreeți și docili politice sale. Prin al doilea caz de neîntărire se învederează că guvernul e hotărât a nu permite ca voința alegătorilor să biruiască. S'a invalidat alegerea a doua și se pare că pe calea asta se va urma neconținut înainte, până când majoritatea sinodului se va lăsa îndoită de teroare sau mituită de corupție spre a alege o persoană supusă ocârmuirilor.

Neîntărirea părintelui Bădescu, ca și a părintelui Musta, este un simplu popas pe acest drum, un incident după care guvernul trece fără pășare înainte, spre ținta pe care o ține veșnic în ochiu: a decapita biserica prin arhierii incapabili sau vânduți intere-eor străine, ființe fără caracter și cinste, cari ar fi chemați să fie executorii voințelor distructive ale guvernelor ungurești.

FOIȚA ZIARULUI «TRIBUNA».

Oscar Wilde.

În jurul școlii de Arte-frumoase din Paris, e o împletitură de străzi înguste, cu hoteluri vechi, case uniforme, cu ganguri umede și trepte strâmte, cu prăvălii întunecoase, de reproducere artistică, antichități și curiozități, cu anticării și crâșme suspecte. La numărul 13 al uneia din aceste străzi — rue des Beaux Arts — mai largă și mai curată decât celelalte, e hotel d'Alsace, unde a murit acum nouă ani, scriitorul englez Oscar Wilde. A murit sărac și singur, câțiva ani după ce Parisul îl cunoscuse bogat, plin de glorie și veșnic înconjurat de prieteni și admiratori. Și într-o zi de iarnă, câțiva din pușinii prieteni cari îi mai rămăseseră, l-au dus la cimitirul Bagneux. Pe una din cele câteva coroane, cel din urmă dintre admiratorii săi, stăpânul hotelului unde murise Wilde scrisese pios:

»Chiriașului meu...«

Oscar O'Flahertie Wills Wilde s'a născut la 15 Octombrie 1856, în Dublin. El moștenea un nume pe care părinții îl îmbrăcaseră »cu cinste și nobleță, nu numai în domeniile literaturii, artei, archeologiei și științei, dar și în istoria țării mele de origină și în evoluțiunea ei ca națiune« — cum se spovedește în »De profundis«.

Încă de tânăr, Oscar Wilde vestea pe artistul paradoxal, individualitatea bizară de mai târziu. La universitatea din Dublin, el obținuse medalia de aur Berkeley, pentru un studiu asupra poe-

ților comici greci, iar la 21 de ani, după ce văzuse Italia și Grecia, luă faimosul premiu »Newdigate«, pentru un poem asupra lui Ravenna. Tinerețea lui e plină de lupte, de încercări estetice, de polemici universitare. Spiritul și paradoxele sale îl făceau cunoscut, admirat și invidiat; caricaturistii îi publicau portretul, iar scriitorii de teatru vesel îl puneau pe scenă, în satirele lor. La 1881, Wilde își tipări întâia culegere de poeme, cari fură citite și răspândite imediat, în toate țările anglo-saxone. Americanii publicară o ediție a versurilor sale și chemară pe autor să le țină conferințe. Ca și poemele sale, ca și întreaga lui activitate de până atunci, aceste conferințe purtau pecetea unei încrederi în sine aproape impertinentă, pe lângă spiritul și inteligența care le ilumina, pe lângă calitățile sobre ale unui stil pe cât de clasic, pe atâta de afectat. Unii critici francezi îl numesc pe Wilde »Surfait«, — (făcut, de porunca, chinuit; cum s'ar traduce în românește această nimerită expresie). Întreaga operă a acestui scriitor extraordinar de inteligent se resimte de tendința poezii, a gestului. Ca și Heine și Nietzsche la nemți, ca și Baudelaire și alții alții la francezi, el are ceva de farsor în seriozitatea cu care-și asvârle maximele paradoxale, în nasul burghezilor.

Intors din America, unde conferințele și o dramă a sa, *Vera*, avuseseră un mare succes, Oscar Wilde își petrecu întâia tinerețe în Paris și Italia. Numele său de scriitor se fixează însă mai târziu, pe la 1890, când a publicat două volume de poezii feerice, pline de aluzii la contemporanii săi, — și ciudatul roman *Dorian Gray*, despre care se poate spune că e opera sa de căpetenie.

De atunci începe renumele lui Wilde. Însurat cu o femeie frumoasă și bogată, Constance Lloyd, bogat el însuși, plin de glorie, ilustrul tânăr începu să frecventeze lumea snobilor, să dea tonul model și să sfideze. Întreaga societate înaltă a Angliei îl răsfăța; tinerii »dandy« imitau tăietura jiletcelor sale și buchetul de flori scumpe, exotice, pe care îl schimba în fiecare zi butoniera redingotei sale.

Scriitorii și artiștii tineri țineau țigara cu gestul său, iar literatura nouă engleză începea să poarte o haină de cinism ușor, de afectare, ca în opera lui Wilde. La Paris, celebrul »Petroniu al veacului XX« începea să facă senzație. Era primit în cercul marilor poeți din generația lui Baudelaire și Verlaine, pentru cari avea mare admirație și cari îl admirau, la rândul lor. Cu gesturi căutate, cari îl prindeau de minune, devenind dela o vreme aproape a doua sa natură, el povestea frumos celebritățile poeme în proză, încingea discuții estetice în cafenele și surprindea prin nouțetea teoriilor și a hainelor cu cari le îmbrăca.

Era pe vremea când își adunase în volum disertațiunile estetice, sub titlul *Intenții*. Acestei cărți îi urmă o nouă culegere de povești feerice, — și apoi, Seria Lucrărilor sale dramatice. *Evantaliul ducesei de Windermere* *Ducesa de Padua*, se mai joacă și azi, mai cu seamă în America. *Salomea*, drama lui într'un act e cunoscută pretutindeni (a fost tradusă și în românește de Zaharie Bărsan) și se joacă mai cu seamă în Germania. Atmosfera de mister, grandiloquența stilului și prevestirile de moarte cari plutesc în această piesă în afară de puterea ei dramatică, au făcut pe cel mai de seamă compozitor mu-

În felul acesta sinodul pentru guvern e un simplu aparat menit să demoneteze toate valorile noastre personale. Guvernul poate repeta jocul acesta de câte ori doare și automatul electoral va trebui să funcționeze de câte ori îi place, primind sus și eliminând jos toate monedele neavenite, cari se aruncă în el și oprind numai pe cea dorită.

Ce face însă guvernul dacă sinodul neînduplecat ar urma înainte să aleagă tot persoane integre și nesupuse voinței guvernului, deși în scurt timp seria acestora va trebui să se istovească?

Răspunsul îl găsim într'un articol al unui ziar unguresc din Arad, care are vechi și notorii legături cu cercurile guvernamentale și bisericesti inițiate în planurile guvernului:

Dacă sinodul din Caransebeș nu încerca să împlinească și a treia oară scaunul episcopesc cu o persoană nevrednică, atunci guvernul în virtutea dreptului său de supremă inspecțiune, ar avea putința de a propune pe cineva regelui spre a fi numit episcop.

Planul e deci mărturisit: în caz de renitență a sinodului, *autonomia, supt pretextul dreptului de »supremă inspecțiune«, va fi desfășurată dintr'un singur condei.* Și dacă un episcop a fost numit, atunci va fi numit și celalalt, va fi numit și mitropolitul, vor fi numiți preoții, protopopii și capelanii până la cel din urmă cântăreț în strană și crâșnic în biserică; vor fi numiți, firește, cei cari în concurența asta vor oferi mai multe făgăduieli de patriotism, iar sinoadele și consistoriile vor fi menținute, de ce nu? ca un nevinovat decor, ca corporații »consultative« ai episcopilor numiți de guvern. Va îndrăzni să crâcnească un singur cuvânt cineva, un episcop sau alt slujbaș bisericesc? Va fi destituit, răspopit sau trimis la mănăstire pur și simplu — tot în virtutea »supremei inspecțiuni«.

Avem pare că sentimentul, că o prăpastie se deschide înaintea noastră.

Cine ne-a adus până la marginea ei? Cine-i vinovatul acestei primejdii? ne întrebăm în mod involuntar.

Răspundem cu hotărâre: vrășmașii dinlăuntru ai bisericii: *arhieriei noastre.*

Ar fi o amăgire de sine dacă ne-am închipui că guvernul unguresc e singurul vinovat pentru primejdia asta, în care a ajuns biserica noastră. Cine l'ar putea învinui pentru asta? Poți învinui pe vrășmașul tău când el nu-și face decât datoria sa de a te lovi și surpa?

Nu, dar trebuie să te răfuești cu vrășmașii tăi interni, cari îi întind mâna de ajutor spre a intra în cetatea drepturilor tale. Nici odată guvernele ungurești nu ar fi putut ajunge cu temeritatea atacurilor lor până aici, dacă atitudinea arhieriei noastre nu i-ar fi încurajat.

Ce au făcut ei însă pentru respectarea voinței sinodului? Am arătat astăprimăvară cum I. P. S. Sa mitropolitul I. Meșianu a mărturisit singur că a lucrat contra părintelui Mangra, ales la Arad episcop și avem știre pozitivă că tot el s'a amestecat și în afacerea alegerii din Caransebeș, căutând să zădărnicească voința liberă a sinodului. Arhieriei noastre și în primul rând mitropolitul I. Meșianu este vinovat, este vrășmașul cel mai mare al bisericii noastre, al autonomiei, libertății și caracterului ei național.

El este de conivență directă sau tacită cu cercurile guvernamentale și îaleznește asaltul contra bisericii, trădând-o. El întinde pe ușița secretă a acordurilor și convențiilor cheia dela Xilokerkos, care îaleznește intrarea vrășmașului în cetatea drepturilor noastre, voind să-și facă episcopi și să-i destitue după plac.

O spunem aceasta fără înconjur și fără teama de a putea fi făcuți de minciună.

El trebuia să-și puie în cumpănă toată influența ca să se respecte voința sinodului și guvernul încurajat de atitudinea lui și a episcopului din Arad, amicul lui Kossuth, îndrăznește să dărime bucată cu bucată autonomia.

Congresul național *bisericesc* va trebui să protesteze împotriva nesocotirii autonomiei

noastre și va trebui să cheme la răspundere pe arhieriei pentru atitudinea lor vinovată.

Așteptăm cu toată nădejdea ca el să dovedească că mai sunt bărbați neatârători în biserica noastră. Vrășmașii din afară trebuiesc alungați, iar cei din lăuntru sdrobiți și omoriți moralmente, căci altcum prezența lor e o veșnică primejdie pentru biserică și neam. E un războiu pentru existența noastră. Campania e deschisă; noi vom merge înainte și-i vom face față!

Banul Croației disgrățiat. Banul Rauch s'a prezintat ieri în audiență împăratului. Ziarul »Obzor« din Agram află că scopul audienței banului a fost în primul rând darea unui raport asupra procesului de înaltă trădare din Agram. Știrile sosite din Viena spun că Majestatea Sa l'ar fi muștrat pe Rauch pentru politica lui antisârbească dusă la extrem, prin care a stârnit o adâncă revoltă în Croația. Ministrul de externe, Aehrenthal, care era de părerea, că procesul după ce s'a judecat de prima instanță să fie suspendat, a desaprobat asemenea politica banului. În urma acestora se crede că banul își va trage consecințele și va demisiona.

Bosniacii din Budapesta, au trimis cu prilejul anexiunii o telegramă de omagii monarhului și una de mulțumită contelui de Aehrenthal.

Rândunelele primăverii politice.

Kossuth înălțat la rangul de șef al majorității parlamentare, care în realitate nici nu există, a fost primit de împăratul în audiență și s'a reîntors în mijlocul partizanilor săi fără însărcinarea de a forma ministerul, precum așteptau amicii sanguinici. Presa maghiară conștiencioasă a numărat minut de minut cât a petrecut fiul lui Ludovic Kossuth în cabinetul împăratului și din numărul mare al minutelor ea trage concluziuni favorabile pentru situațiunea dorită de ea. Dar Kossuth tace și nu știe spune nimic. Ce ar putea să și spună? Oricât de lungă ar fi fost audiența lui, im-

zical al Germaniei, Richard Strauss, — să i scrie partitura muzicală și să ajungă celebru.

Salomea a fost scrisă în franțuzește; cenzura n'a permis reprezentarea ei. La 1894 însă apărură și în englezește, cu ilustrații de Beardsley, în traducerea tinărului lord Alfred Douglas. Acest tinăr lord a fost ruina lui Oscar Wilde. Scriitorul glorios, omul de lume, esteticianul incomparabil deviază. »Sătul de a fi în înălțimi, coborâi în adâncimi, în căutarea senzației noi. Ceeace era pentru mine paradoxul în sfera gândirii, perversitatea fu în sfera pasiunii«.

După câteva alte volume de teorii artistice, poeme în proză și piese de teatru, cari urmau *Salomeei*, pecetluite toate cu o exagerată notă erotică, căutând veșnic »senzația nouă«, sătul de toate plăcerile pe care viața le întindea din belșug, Oscar Wilde lărgi »sfera pasiunii« și căzu în paradoxul acestei sfere. Marchizul Queensbury, și alți domni din elită, geloși de gloria lui Wilde, căutând poate să răsbune înălțimea dela care îi privea dânsul până atunci, începură să facă aluzie la moralitatea celui ce scrisese »*Dorian Gray*«. Oscar Wilde dădu în judecată pe marchis, pentru calomnie, — iar rezultatul acestui proces, a fost condamnarea lui Wilde la doi ani de închisoare grea, pentru fapte cari contraziceau morala

și cădeau în domeniul codului criminal. Procesul acesta a fost cea din urmă flacăra a geniului satanic ce conduse până atunci pe Wilde. El înfrunța pe judecător cu răspunsuri insolente, pline de spirit, disprețuitoare.

Dar firul de negațiune care-i străbătuse până atunci toată viața, se rupse în cele dintâi zile de temniță. Veni pocăința, cu ceasuri de rugă, cu lacrimi, cu poezia sublimă a durerei. În temniță scrise dânsul acel »*De profundis*« creștin, care e o coardă nouă la harpa ce cântă de veacuri gloria mântuitorului.

Filosofia sa la o nouă fază. Epicurianismul exagerat, neînțeleasa căutare a fericirii, de până atunci, disprețul pentru cei ce suferă, — se pierd în cele dintâi lacrimi de căință. Din temniță, simte el că lumea e altfel de cum o cunoscuse până atunci.

Moartea soției și mamei sale, pe care le iubise mult, îi măresc și mai mult disperarea; pierderea copiilor săi îl face să exclame:

»Imi pierdusem numele, pozițiunea, fericirea, libertatea, bogăția. Eram prizonier și sărac. Dar imi mai rămăneau copiii. Dintr'odată, ei imi fură răpiți de lege. A fost o lovitură atât de teribilă, încât n'am știut ce să fac. Căzui în genunchi, imi plecai capul și plânsei, zicând:

»Trupul unui copil e ca trupul Domnului, nu sunt vrednic nici de unul, nici de altul«.

Cu sufletul primenit, el iese din temniță într'o zi de primăvară, la 1897. Dar nu mai găsește aceeași lume în jurul său. Prietenii îl părăsără, iar familia l-se risipi. Nu mai avea nici o țescale, iar gloria de altădată par'că nici nu fusese.

Wilde părăsi Anglia pentru totdeauna, călători în toată Italia și se reîntorse la Paris, unde-și luă numele Sebastian Melmoth. Nu mai putea să se ducă în lumea de altădată, fiindcă era sărac și compromis. Cutriera cafenelele lefține, se muta din hotel în hotel, suflet chinuit ce pribegeste prin infernul banal al unei existențe mizerabile.

Omul nepăsător de grijile jostnice ale pâinii, copilul răsfățat al veacului său, — era nevoit acum să-și târască sărăcia printre ratații și fetele pierdute din cartierul latin, să schimbe pe o masă dinții săi aurii odinioară. Mai mult umilirea aceasta, decât meningita, îi omori în sfârșitul unui Noemvrie ploios, trist ca ziua când a stat pe cheul gării Clapham Junction, în costum de pușcăriaș, cu mâinile în călușe, și când burghezii pe cari îl disprețuia odinioară, îl priveau răsând, neștiind cine este, și-l batj coreau și mai mult, aflând cine fusese...

Paris, 23 Sept.

Victor Eftimiu.

Schuber Lajos

vopsitorie de primul rang și atelier de curățit hainele de mătase și fire de lână, cu putere de aburi

Szabadka, Beresényi - u. 314.

Primește vopsirea și curățirea de *haine bărbătești și femeiești, uniforme, perdele de dantele și tunis, umbrele, brodării Dantele* vopses: conform gustului celui mai rafinat, după modele. Primește curățirea de materii de mobile atât în casă, cât și afară de casă. *Mănuși de glassé și rocuri de piele* se vopsesc elegant. — Hainele de doliu se vopsesc în decurs de 24 ore. — Comandele poștale se execută prompt și conștiințios

păratul n'a putut în fond să-i descopere altceva, decât că partidele unite, cari au primit datoria prin un contract formal de a da Ungariei reforma electorală, nu și-au împlinit această datorie și că desunirea lor de astăzi nu poate să zădărnicească realizarea reformei indispensabile. Silințele lui Kossuth de a dovedi că partidul său, pe care »are onoare« a — nu-l conduce, cântărește tot atât cât partidele unite, au rămas firește zadarnice.

Efectul audienței lui Kossuth se poate judeca însă și după alte simptome, ce se manifestă în viața publică. Pe Lângă Lukács, fostul *homo regius*, și Khuen Héderváry, fostul ban al Croației, cari din când în când, la momente potrivite trec în zbor peste orizontul politic întunecat al Ungariei, a părăsit acum pitulușul său și Kristoffy fostul ministru de interne al guvernului Fejérváry, și se anunță că este totdeauna gata la servicii. Vine acum și ruginitul conte Nicolae Mauriciu Eszterházi și declară, că nu este chip a scăpa de reforma electorală și ea trebuie îndeplinită. Numele lui Albin Csáky este împins în arena publică și sigur nu fără temei. Până și nabobul ungarilor, contele Tassilo Festetics, este scos pe plan ca unul, care a fi chemat să joace un rol în situațiunea viitoare a nenorocitei Ungarii.

Este departe de noi a vedea în purtătorii acestor nume, cari ies acum la suprafață, »rândunele« bine vestitoare. După concepțiile ungurești acești oameni politici mai curând ar fi clasați în familia cucuveicelor decât a rândunecilor. După ce însă în viața constituțională ungurească falsificată toate sunt pe dos, și îndreptarea ei are să se îndeplinească cu mijloace tot pe dos. Principiul liberal al dezvoltării democratice este astăzi reprezentat la noi nu prin partide politice, nu prin guverne, nu prin parlament, ci prin Coroană. Dinastia se află într-o luptă fățișă cu toate partidele ungurești pentru a stoarce dela aceste o reformă electorală pe base largi democratice. Partidele de toate nuanțele »liberale« se opun din răsuputeri la aceasta reformă, fiindcă ele ar scăpa frânele din mâni, când popoarele ar fi chemate la urna electorală. Egemonia rasei maghiare, pe cari ele se fac a o apăra, este numai un pretext, sub care să ascunde egoismul lor. Pentru ce în această situațiune cu totul pe dos n'ar fi chemate »cucuveicele« să îndeplinească rolul »rânduicilor și să prevestească primăvara politică? Dacă partidele cu etichete liberale se înhamă la carul reacționar, și monarchul se pune în serviciul democratismului, pentru ce nu s'ar angaja autocrați și conservatori ruginiți a deschide drumul liberalismului? Nu doar de dragul ideii democratice, doamne ferește, ci pentru a servi pe domnul țării, dela care au primit ei toate privilegiile sociale și materiale, de cari se bucură în tihnă. Nu vrea un Kossuth să introducă în Ungaria votul universal, iată că se găsește un Tassilo Festetics, care vrea s'o facă!

Ar fi grăbită concluziunea, când din sborul acestor vre-o câteva rândunele sau cucuveici ungurești am prevedea primăvara politică. Ea poate să fie încă departe. Geruri și înghețuri pot să împiedece încă sosirea ei. Furtuni și alte tempestăți pot să o amărască. Vântul însă suflă a primăvară și căpeteniile »liberalilor« Wekerle, Andrássy, Apponyi și Kossuth stau plouați. Audiența din urmă a lui Kossuth la împă-

rat se zice ca n'ar fi cea din urmă, au să mai urmeze și altele. Împăratul nu se grăbește în luarea hotărârilor sale înalte și importante, cu tot zorul, ce se dă dela Budapesta. Pasul său este majestos în adevăratul înțeles al cuvântului. Va fi el tot atât de sigur și de neșovăitor, precum este de cumpănit și de precugetat? Urma va alege.

Și noi românii putem sta liniștiți și cu sânge rece în fața situațiunii încordate de astăzi. Punctul nostru de vedere a fost încă dela începutul erei așa zise constituționale, dela nenorocita transacțiune dela 1867 același pe care s'a pus și stă astăzi dinastia.

Pătrunși de principii democratice și adversari ai egemoniei de rase și de clase am cerut drepturi politice egale nu numai pentru noi, ci pentru toate popoarele patriei. Votul universal este un punct înscris în programul nostru național și am fost și suntem unicul partid în monarchie care ne putem provoca la aceasta cerere veche. Kossuthiștii își dau aierul că și ei și-ar fi fixat acest punct, cece însă nu corespunde cu realitatea; programele lor nici mai vechi nici mai nouă n'au înscris niciodată votul universal. *Interesele noastre politice le-am legat strâns de interesele dinastiei și ale monarchiei.* Astfel eram și suntem în pozițiune a practica o politică dinastică, care a devenit pentru noi tradițională. Din cauza șovinismului maghiar impetuos noi românii am fost puși la colț și la colț am rămas până în ziua de astăzi.

Acum dinastia și monarchia se vede silită a-și apăra interesele sale. Noi, cei din colț, nu putem să zicem decât: cu atât mai bine, căci interesele dinastiei și ale monarchiei sunt și ale noastre, pentru care am obosit a lupta. Pentru noi poate să fie și indiferent, dacă primăvara politică va fi prevestită prin rândunele sau cucuveici ungurești, numai prevestită să fie și mai ales să și vină într'adevăr cu toate frumusețile ei în interesul dinastiei, al monarchiei și al nostru.

Din România.

Inaugurarea portului Constanța. Publicăm mai jos programul complet al inaugurării portului Constanța, ce se va face cu mare solemnitate în ziua de Duminecă, 27 Septemvrie a. c. v.

Majestățile Lor Regele și Regina împreună cu familia princiară, vor sosi la Constanța în ajunul inaugurării Sâmbătă 26 Septemvrie la orele 5 seara. Majestățile Lor și Altețele Lor Regale, vor petrece noaptea în palatul reședinței regale.

Duminecă la orele 10 dimineața, Majestățile Lor și familia princiară se vor duce cu automobilul în port, unde vor fi primiți în fața magaziiilor de silozuri, într'un pavilion anume construit.

Un serviciu divin solemn va fi oficiat de S. S. Episcopul Dunării de jos. În urmă se va da cetire actului comemorativ, care va fi semnat de Augustii noștri Suverani, familia princiară, ministrii și înalții demnitari ai Statului. M. Sa Regele va așeza o piatră comemorativă la magazia de silozuri.

În urmă M. Sa Regele apăsând cu degetul pe un buton electric, va pune în mișcare întreg mecanismul magaziei de silozuri, care este terminată și cu ajutorul căreia vaporul »Iasi« al S. M. R. va fi încărcat cu cereale și va pleca la Rotterdam.

Augustii noștri suverani și familia princiară vor vizita magazia de silozuri, unde alte persoane nu vor putea să intre în acel moment din cauza îngustimei scărilor.

Ceilalți invitați sunt rugați să viziteze instalațiunile după prânz dela orele două și jumătate în sus.

MM. LL. și AA. LL. RR. se vor imbarca apoi în barca regală, care îi va conduce până la far, la intrarea portului, unde suveranul va tăia cu niște foarfeci de aur panglica ce închide intrarea în port.

O piatră comemorativă va fi pusă de M. Sa la baza farului. Invitații vor urmări barca regală pe bordul vaporului »Principesa Maria« și pe mai multe remorchere.

Augustii noștri suverani și Altețele Lor Regale se vor mai duce cu barca la portul de petrol. Într'un tren special, familia noastră regală va trece prin tunel, până la stațiunea de descărcare a vagoanelor-cazane, unde un tren de petrol va fi descărcat în rezervorii.

Augustii vizitatori vor vizita apoi portul de petrol.

Majestățile Lor și familia princiară se vor reîntoarce la reședința regală, cu trenul regal, prin gara Constanța oraș, unde vor sosi la ora 1 d. a.

La orele 7 jumătate seara un mare banchet de 250 tacămuri va avea loc în port. Va lua parte și familia noastră regală și princiară.

După banchet, o serbare pe apă cu iluminatii se va organiza în port. Suveranii și Principii moștenitori vor face o preumblare în port, pe bordul vaporului Regele Carol.

La aceste frumoase serbări au fost invitați și foștii președinți ai consiliilor de ministri, foștii ministrii ai lucrărilor publice, biurourile senatului și camerei, precum și toți marii demnitari ai statului.

Presă de dincolo și cauza noastră.

Neglijența ei față de luptele noastre.

Informatori cușer.

»Neamul Românesc« și N. Iorga.

Ce ar trebui să facă românii străini stabiliți în Țară.

Desvoltarea acestui subiect ar trebui să ia forme cu mult mai vaste, decât acelea, ce le putem fixa în cadrul unui articol de gazetă. Subiectul merită toată atenția publicului românesc de dincolo, mai ales a acelora, cari sunt chemați să dea o schimbare radicală neglijenței ce stăpânește presa română de dincolo față de cauza nu numai a noastră a Românilor subjugăți de sub coroana sf. Ștefan, ci și a fraților noștri împărțișiți de aceeaș soartă de sub dominațiunii străine.

Felul ușor cum să tratează chestia noastră, care nu e numai a noastră ci a românilor de pretutindeni merită cea mai nemiloasă înfierare. Gazetele celor două partide istorice și astăzi și ale celui de-al treilea, sunt atât de slab informate în ce ne privește pe noi, iar în discuții cu asupritorii noștri sunt atât de anemice, încât de multe ori ne vine să ne întrebăm, dacă inima fraților noștri din Regatul liber mai bate de dorul nostru, dacă pumnul lor să mai strânge, atunci când cnutul dușmanului troznește pe spatele noastre.

Răsfoiți numai colecțiile tuturor organelor de partid dela obârșia lor până astăzi și vă veți convinge de sinceritatea aserțiunilor noastre crude, ce e drept, dar din nenorocire foarte adevărate. Ici și colo câte o sarbădă informație: »De peste munți« sau »D'outre monts«, câte un mic articol ca umplutură fără miez, fără cunoștințele elementare asupra situației noastre, fără fond, fără acea tărie de convingere, care face să vibreze sufletele acelora care-l cetesc. În nici unul din ziarele românești din Regat n'o să găsim vr'odată vr'un articol care să aprofundeze seriozitatea cauzei noastre, care să cultive opinia publică a fraților noștri în direcția aceasta, cu mult mai însemnată decât să fie dată cu totul uitării.

Este revoltător, când știm și — dacă nu ne-am jena am putea aduce probe, — că pătura supra-

pusă a Ţării româneşti, aceea dela care ar trebui să porniască îndemnul, nu numai că nu ne cunoaşte, dar are cele mai curioase şi stângace păreri atunci, când e încurcată într'o discuţie asupra stărilor noastre politice culturale şi sociale.

Rămâi ulmit când cutare deputat sau senator, fost, sau actual, te întreabă cu o nemai pomenită lipsă de orientare: *în ce limbă apar gazetele D-voastră?* sau cutare profesor ori funcţionar superior cu o inimă destul de liniştită: *Doi deputaţi aveţi Dom'le?; La Viena apar ziarele, Da? Dv, licee româneşti aveţi? şi câte şi mai câte cercetări de o extraordinară naivitate.*

Vina acestei condamnabile lipse de cunoştinţe să atribue în mare parte presei de dincolo. Zic în mare parte numai, pentru că boierimea absentistă ar putea să vie să ne cunoască aci acasă — măcar în drumul spre Paris, dacă nu altcum — fără să-şi ia osteneala să răfoiască o gazetă oarecare. Şi atunci când ne-ar cunoaşte în toate amănunţele vieţii noastre, poate că s'ar îndura să schimbe realitatea dureroasă în ce priveşte ţărla legăturilor între noi — şi lăsând certurile ruşinoase de partid, s'ar pune cu toată inima să cultive opinia publică în favorul nostru, ei care conduc destinele regatului liber dela Dunăre şi în mod indirect influenţează şi cauza noastră.

Suntem în preajma unor mari serbări naţionale şi culturale ce să dau la Sibiu. Inima întregii suflări româneşti trebuie să se îndrepte astăzi către festivităţile date cu prilejul aniversării centenarului celui mai mare Arhiepiscop, ce l-a avut neamul nostru din Transilvania şi Ungaria, urmate de serbările Astrei şi de hotărârile marelui congres bisericesc.

Avea-va însă neamul nostru vr'un folos real dela aceste festivităţi, dacă nu se vor trimite rapoarte până în cele mai răslăţite ţinuturi? Desigur că nu şi de aceea e bine ca momentele acestea mari în Istoria neamului nostru să le simtă întreagă suflarea românească şi să se eternizeze în tot locul pentru urmaşii noştri. Iată de ce ţinem, ca cu această ocazie să ia parte la aceste serbări — aşa cum nu le-a fost obiceiul — şi ziaristii din România, care sunt cei mai chemaţi informatori.

Informatori cuşer.

Nu odată am dat loc acestei deplorabile stări de lucruri în coloanele ziarului nostru şi am atras atenţia directorilor de gazele româneşti asupra faptului, că intenţia jidanilor informatori este de a duce pe căi rătăcite opinia publică şi de a scăpa momentele ponderoase în politica noastră românească. Cu toate acestea s'a adoptat şi se menţine încă sistemul aproape invariabil de a se servi de corespondenţi evrei, cari — bine înţeles — nu pot oferi publicului concepţii mari, şi umblă numai în ruptul capului după senzaţii. Ce e drept, că fiinţa însăşi a ziaristiceii române de dincolo e dornică după senzaţii şi publicul a fost crescut în această direcţie aşa încât astăzi e periclitată existenţa unei gazete, care vrea să se menţină în cadrele unui material mai serios.

Comercializarea aceasta a gazetăriei însă poate avea cele mai grave urmări, căci ca şi o lectură imorală — ea strică caracterele şi influenţează asupra moralului public. De-aceia este absolut necesar, să se înceapă odată cu eliminarea din corpul gazetelor a prisosului de senzaţii şi să se înlocuiască încetul cu încetul cu o lectură edificatoare — în primul rând cu chestia noastră a românilor subjugată.

Informatorii cuşer vor cădea dela sine, atunci când se va reforma gustul publicului, care nu corespunde astăzi ideilor mari ce urmărim.

»Neamul Românesc« şi N. Iorga.

Oricât de tare s'ar supăra cele două partide istorice şi tânărul partid conservator-democrat, trebuie să afirmăm cu toată sinceritatea, că singura legătură sufletească a românilor de pretutindeni e »Neamul Românesc« al domnului N. Iorga.

Felul cum d. Iorga a înţeles durerile noastre şi cum d-sa caută a vindeca ranele organismului nostru social, ni l prezintă ca pe cel dintâi bărbat al Ţării Româneşti, către care privirile noastre ale românilor de pretutindeni trebuie să ni-se îndrepte şi căruia noi, cei cari avem partea noastră de răspundere trebuie să ni deschidem inima.

Ni se va imputa poate, că mai sunt şi alţi bărbai politici români, cari sunt înălţuiţi de aceleaşi sentimente.

Acestora li vom observa că faptele lor nu coincid cu ceea ce simt, şi că sunt prea mult ocupaţi cu politica de partid, pentru a se putea ridica deasupra acestor frământări absurde şi a îmbrăţişa ideile mari, cari duc la desrobirea neamului nostru. Nu e locul aci să ne adâncim şi în politica externă a regatului, nu vom uita însă să ni spunem cuvântul şi în aceasta materie, crezând că vom trezi cu un ceas mai curând atenţia politicianilor români asupra pericolului ce ne ameninţă, prin înfrăţirea ideilor lor cu ale dumanilor fireşti ai neamului nostru.

D. Iorga singur a descoperit acest pericol. Încercările d-sale de a ne salva însă, în loc să fie alimentate şi sprijinite de guvernul ţării sunt socotite ca neserioase şi în multe locuri ideile lui luate drept nebunii.

Faptul acesta — destul de trist — nu va decuraja însă voinţa de fier a acestui gigant — al cugetării româneşti şi »Neamul Românesc« va fi pentru noi şi de aci înainte singura lectură care ni vine de dincolo.

Am dori numai să se dea odată pe săptămână şi un număr popular cu informaţii din părţile subjugate, care să pătrundă până în cele mai adânci mase ale poporului, acolo unde credem, că încă n'a răzbit cunoştinţa de fiinţa noastră etnică şi unde durerile neamului nostru n'au fost încă simţite. »Neamul Românesc« va trebui să formeze nervii organismului nostru etnic întreg.

Ce-ar trebui să facă Românii din Ardeal aşezaţi în România.

Poate că e nedreaptă acuza noastră faţă de românii din regat, când vedem că cei cari se despart de noi şi trec în România liberă uită cu totul de datorinţele ce le au în direcţia ce ne preocupă. Sunt atâţia transilvăneni cu situaţii mai mult sau mai puţin splendide, cari dacă n'au fost răpiţi de curentul politiceii de căpătuială, s'au mulţumit să se înfunde în vre-un colţ de cafea, nevisând nici măcar la laurii unei glorie literare.

Lipsa de iniţiativa şi lincezeala în care zac aceşti fraţi ai noştri nu li-o putem erta şi este momentul suprem să se ridice toţi ca unul, pentru a forma stavila de apărare împotriva urgiei cutropitoare.

De acolo ar trebui să porniască orice iniţiativă căci văd că aci orice mişcare nobilă ni-e înăbuşită în germen.

O organizare puternică, care să cuprindă pe toţi românii transilvăneni de ori ce condiţie, un organ puternic, care să serviască exclusiv interesele noastre şi numai atunci se vor achita de obligaţiile ce le au faţă de neamul lor.

Ceasul din urmă a sunat. — Orice întârziere lărgeşte groapa în care vrea să ne arunce duşmanul.

„Astra“ la Sf. Mihaiul Român.

— Corespondenţă particulară. —

Amăsurat învătării şi programului stabilit şi publicat mai înainte, Duminică în 3 l. c., după amiazi, s'a ținut adunarea generală a despărţământului »Timişoara—Astra«, sub cerul liber, în curtea bisericeii din Sf. Mihaiul Român, o fruntaşă comună situată la câţiva km. departe de Timişoara.

La sosirea în comună, parochul Groza ne-a întâmpinat în mijocul poporenilor cu câteva frumoase cuvinte de binevenire exprimându-şi totodată mulţumita sa şi a parochienilor săi, că această adunare s'a fixat a se ţine în comuna Sf. Mihaiul Român pentru ca şi această comună curat românească să se iniţieze cât de puţin în scopurile şi faptele frumoase ale celei mai de seamă instituţiuni româneşti din Ungaria, adică ale »Asociaţiunii«, la ceace directorul despărţământului, R. Cărăbaşiu, i-a răspuns mulţumind pentru primire şi accentuând, că am venit cu dragoste în aceasta comună, pentru a putea ţine adunarea generală proiectată.

Intrând apoi în curtea bisericeii, la masa prezidenţială, d. R. Cărăbaşiu în calitate de preşedinte deschide adunarea, schiţând fiinţa, scopul şi principalele faze de până acum ale »Asociaţiunii« şi numind în urmă ca notar pe membrul L. Magdu, iar ca verificatori al socotelilor pe dnii advocaţi: Dr. Cosma, Dr. Adam şi parochul Groza.

Trecându-se la punctul următor, Dr. Crăciunescu citeşte excelenta sa disertaţiune despre »alcool«, arătând toate relele provenite din acest flagel al omeniei, care în alte părţi nu numai, că a sărăcit popoare întregi, dar le a şi nimicit aproape total, ca d. ex. pe indienii din America.

A mai stins în treacă şi alte rele ce bântue şi sunt destul de »în floare« încă la poporul nostru dela ţară, luxul, cu deosebire la femei, apoi »domnia« asta rău înţeleasă a ţăranilor noştri de a nu-şi da copiii la meserii, prea multele sărbători, etc.

Apoi, după verificarea socotelilor din partea d-ilor adv. Dr. Cosma, Dr. Adam şi parochul Groza, pe cari le-au aflat în cea mai deplină ordine, vorbesc dnii adv. Dr. Cosma şi Dr. Adam, arătându-se nemulţumiţi cu numărul restrâns de poporeni ce este de faţă şi demonstrând prin exemple eclatante cât de încurajate şi îmbrăţişate sunt la alte popoare acest fel de instituţiuni, cum este »Asociaţiunea« noastră.

În urmă nefăcându-se nici o propunere, directorul despărţământului mulţumeşte celor prezenţi pentru participare şi declară şedinţa de închisă. Parochul local Groza prin câte-va cuvinte frumoase îşi ia apoi rămas bun dela cei de faţă.

Am mai observat, că femeile ţăranilor noştri din comună s'au abţinut cu totul dela participarea la adunare. Oare, ele n'ar fi avut ce să asculte şi n'ar fi înţeles, ori nu le-ar fi interesat? Căci, acolo nu s'a vorbit nimic ce n'ar fi putut pricepe şi ele! Din contră! Dr. Crăciunescu în disertaţiunea sa, a atins şi luxul fără senz, fără nici un înţeles, al hainelor, salbelor de bani, etc. ce împetrestrează în toate culorile şi nuanţele posibile aşa de fără rost şi numai frumos nu, portul femeilor noastre dela ţară. Oare, asta cel puţin nu le-ar fi interesat şi pe ele?

În tot cazul, poporeni din Sf. Mihaiul-Român ar fi putut fi şi mai mulţi la această adunare.

Din Timişoara a luat parte aproape întreaga inteligenţă română, din care am remarcat pe d-nele: Dr. Adam şi Magdu, dir. Cărăbaşiu, adv. Dr. Cosma, Dr. Adam, Dr. Crăciunescu şi Dr. Cioban; medicii: Dr. Gherguţa şi Dr. Liuba, secretarul Damian cu funcţionarul de bancă Corvin din Orăştie; teologul Russu, funcţionarul dela »Timişiana«: Magdu, Russu, Hodăgiu şi Negruţiu; funcţionarul de »Păstorul«: Drăgan, funcţionarul dela magistrat: Voica, etc. etc.

Până la plecarea trenului ne-am intrunit în casa ospitalieră a parochului local Groza, iar a-junşi în Timişoara, am petrecut cu toţii câte-va minute vesele în cafeneaua Kronprinz.

Timişoara, 5 Octomvie 1909.

Delabraşov.

Situația politică.

Prevederile partidului kossuthist au fost pentru azi cât se poate de nefavorabile. Ziarele vieneze au apărut aseară iarăși pline de atacuri la adresa lui Kossuth, pe care nu-l cred depositarul adevărat al încrederii partidului. Kossuth e inconsecvent, spune »N. Fr. Pr.«, deoarece ca ministru a consimțit pentru ajurnarea camerei până după soluțiunea crizei, ca șef de partid însă a provocat însuși hotărârea, ca ședințele să se menție. Astfel i-s'a creat coroanei situația insutenabilă de a nu putea detrage camerei pe bărbații politici, a căror părere ar fi dorit eventual s'o mai asculte în diferitele faze ale crizei. Kossuth, rezultă de aici, e un manechin fără voință, aservit cu totul elementelor nemature, devenite azi precum-pănitore în sânul partidului, și ca atare nu poate să fie omul care să obțină încrederea monarhului.

Anevoiențelor de natură obiectivă, scrie tot »N. Fr. Pr.« li-s'au adaus anevoiențe de natură subiectivă, după ce Andrassy a declarat categoric că nu va mai sta alături de Kossuth în nici un cabinet. Coroana, neputând împlini nici pretențiunile exagerate ale kossuthiștilor și nici cererile militare ale 67-iștilor, va fi nevoită să numească un minister provisoriu pentru conducerea tratativelor de aplanare. Ziarul prevestește de aici peripeții foarte grave în desfășurarea crizei.

Kossuthiștii ajung de altfel și în țară din ce în ce mai izolați și mai dușmăniți. Hotărârea partidului popular, după care acest partid nu va mai lua parte la ședințele camerei până după soluțiunea crizei, a stîrnit un viu resentiment între kossuthiști. Se crede că și constituționalii vor aduce o hotărâre în conformitate și astfel în cameră vor rămânea singuri kossuthiștii, ca să-și poată juca neturcurați mendrele terfelind cu micile lor stratageme de interese prestigiul parlamentarismului unguresc.

Aceasta fiind situația partidelor ungurești, cei inițiați cred că Majestatea Sa își va amâna hotărârea până după ajurnarea camerei.

Congregația comitatului Caraș-Severin.

Marți s'a ținut adunarea congregeției comitatului Caraș-Severin la care membri români au luat parte în număr prea mic. Totuși s'a încins o vie discuție asupra mai multor chestiuni românești. Reproducem, după »Drapelul«, părțile relative la români din această discuțiune.

Prim-comitele C. Fialka deschide adunarea la ora 9^{1/2}, salutând în puține cuvinte pe cei de față.

Înainte de a se intra în ordinea zilei Dr. Aurel Ciupe prezintă în numele său trei interpelațiuni:

1. Dacă are cunoștință vice-comitele de rolul dublu al primarului Octavian Bordan din Caransebeș ca redactor al »Severinul«-ui și ca primar, birfind în cel mai murdar mod în prima calitate bărbați de frunte ai vieții noastre publice, cărora în a doua calitate le dă toată cinstea ce li-se cuvine. Și dacă are cunoștință, dacă ține de compatibil cu caracterul de ofician acest rol abject de redactor al unei fișice detestabile.

2. Dacă ține compatibil cu spiritul constituțional-autonom și cu interesele orașului Lugoj acel conventicul, pe care l-a convocat, ca să impună orașului Lugoj urcarea salariului căpitanului de poliție, fără de a ținea seamă de dorința orașului relativ la ocuparea acestui post?

3. Dacă ține de compatibilă cu demnitatea prezi-

dentului Comunității de avere acel rol funest, pe care îl joacă în cele politice Burdea, ca exploatator al »patriotismului« ca marfă. Între altele aduce ca exemplu cum Burdea, ca prezident al Comunității de avere, a silit pe un diurnist al acelei Comunități să ia răspunderea în fața curții cu jurați pentru 4 articoli »agita-torici« ai avocatului acelei Comunități Dr. Nicolae Ionescu, pentru cari articoli a fost condamnat diurnistul Amos Tulea la temniță de stat și ulterior a mai fost dat afară și dela Comunitate.

Dr. M. Deutsch face propunerea, ca îndată după raportul vice-comitelui să se pună la ordinea zilei curenda relativ la secularizarea averilor bisericesti.

Dr. Em. Jakabffy arată o volnicie revoltătoare, comisă de prim-pretorele din Recița față de un căsăp din Crașova Paul Tăroată, căruia după 9 luni l-a negat liberarea certificatului de practică, pe care era dator să-l dea în 3 zile și pe deasupra l-a mai condamnat la 4 zile reclusiune fără nici o bază de drept. Caz, care ar fi cu neputință, dacă vice-comitele și ar lua timp să exercieze controlul impus de lege.

Vice-comitele A. Issekutz răspunde lui Dr. A. Ciupe, că nu se simte îndemnat a controla atitudinea publică a primarului și prezidentului Comunității de avere, iar în chestia salariului de căpitan al poliției din Lugoj tocmai în interesul orașului a convocat acea consfătuire intimă, care n'a urmat alt scop, decât orientare și informare reciprocă.

Intrându-se în ordinea zilei, se votează prelliminarul comitatens pro 1910 și impozitul adițional comitatens de 4 proc. pentru acoperirea deficitului.

La raportul vice-comitelui face d. C. Huszár propunerea, ca pe baza materialului cetit de Dr. Aurel Ciupe, să se deschidă cercetare disciplinară contra lui Octavian Bordan și Constantin Burdea.

Păr. A. Groza rostește un mare și avântat discurs, în care cere, ca nu prin jandarmi, ci prin suprimarea crâșmelor să se ridice nivelul moral al populațiunei. Aduce un exemplu instructiv din comuna sa Coșteul mare, unde au fost la ordinea zilei furturi, jafuri și omoruri câtă vreme a stat deschisă crâșma în fața bisericii și școlii. Acum iar s'a dat licență de a vinde beufuri în sticle sigilate în fața școlii, ceiace oferă tinerimei de nou exemple stricacioase. Face apel la vice-comite să intervină în interesul moralității publice, care este interes de stat.

Dr. C. Jurca insistă să arate cum a nesocotit primpretorele dela Recița interesul comunei Doman la contractul cu societatea căilor ferate în chestia dreptului de cărbunărit.

Prim-comitele, după ce în repetite rânduri l-a somat pe vorbitor să nu atingă chestii, cari s'au rezolvit la interpelațiuni, detrage vorbitorului cuvântul

Dr. C. Jurca protestează.

Dr. I. Haus aprobă poziția lui Dr. C. Jurca, iar Dr. Jakabffy dă dreptate prim-comitelui.

Vice-comitele A. Issekutz nu admite discutarea propunerei lui C. Huszár, după ce chestiunea aceasta ca și cea sulevată de Dr. C. Jurca, s'a rezolvit prin luarea la cunoștință a răspunsului, ce s'a dat la interpelații. (Vii proteste contra vice-comitelui). Părintelui A. Groza îi promite, că va face ce-i stă în competență, deși este dator a ținea în vedere interesele fiscale ale statului.

Celelalte puncte dela ordinea zilei s'au primit fără dezbateri. În comitetul administrativ au fost aleși din partea românilor domnii: Ioan Boros și Dr. G. Popovici.

Mare dezbateri s'a desvoltat numai la chestia secularizării, propunând comitetul permanent trecerea la ordinea zilei asupra acestor curende, lipsite de actualitate.

Dr. A. Ciupe a făcut în numele său contra-propunere, ca să se adreseze dietei o adresă, în care să se reclame secularizarea averilor bisericesti, motivând-o aceasta cu marea nedreptate ce se face, când unii episcopi și preoți de abea au din ce trăi, pe când alții beneficiază de venite princiare.

Un mare discurs în interesul secularizării a rostit Dr. M. Deutsch, dovedind că averile din chestie nu sunt propriamente averi bisericesti, ci de stat, pe cari statul le a dat bisericilor în schimbul unor prestații, cari azi au încetat.

La interesantul discurs a răspuns mai întâiu Fr. Suttág și apoi Dr. E. Jakabffy militând contra, căci aici e vorba de o avere a bisericii, care nu se mai poate întrăina.

Majoritatea a primit propunerea treceri la ordinea zilei. Congregația s'a încheiat seara la ora 6 și jum. după ce a mântuit toate obiectele dela ordinea zilei.

Știri telefonice.

— Dela corespondenții noștri. —

Intervenția curiei papale desmintită.

Viena, 8 Octomvrie. »Politische Korrespondenz« află din Roma, că în cercurile dela Vatican se desminte știrea că clerul român greco-catolic ar fi reclamat Curiei papale o intervenție contra ordonanței lui Apponyi.

Audiența lui Wekerle.

Viena, 8 Octomvrie. Wekerle a fost primit azi în audiență de împăratul, dela orele 11 și jumătate până la 12 și jumătate. După audiență Wekerle a declarat că a rugat pe împăratul să desărcineze cabinetul coaliționist, împăratul însă nu i-a dat încă rezultatul său, ci i-a spus numai că va desărcina cabinetul în zilele cele mai apropiate. Hotărârea definitivă a împăratului se așteaptă deci la începutul săptămânei viitoare.

Wekerle a vizitat apoi pe ministrul de externe, cu care a avut o consfătuire. În privința altor audiențe nu s'a luat încă nici o hotărâre.

Ședința de azi.

Budapesta, 8 Octomvrie. Ședința de azi s'a deschis la ora 11 și a durat abia trei sferturi. Nu s'a desbătut nici o chestie importantă. Alegerea celor patru membri în comisia de emigrare s'a pus la vot. Rezultatul voturilor se va publica în ședința de mâine. Pentru mâine vor fi interpelații și raportul comisiei de imunitate.

Moștenitorul și Kossuth.

Budapesta, 8 Octomvrie. »Neue Freie Presse« de azi aduce la loc de frunte un articol din peana unui distins personaj politic din Budapesta. În articol, care e intitulat »Francisc Ferdinand și Ungaria«, se spune, că un bărbat politic ungar a încercat să obțină sprijinul moștenitorului de tron pentru un compromis între coroană și kossuthiști. Arhiduele Francisc Ferdinand ar fi declarat atunci următoarele:

— Eu nu am împotriva lui Francisc Kossuth nimic de obiecționat, cu toate că e fiul lui Ludovic Kossuth. El e doar un om politic moderat. Lui nu i se poate însă încredința conducerea afacerilor, deoarece firea lui șovăitoare poate să aducă primejdii. Francisc Kossuth nu va fi în stare niciodată să-și ducă la îndeplinire voința proprie, ci el va executa totdeauna voința celor cari îl inspiră, pe a acelui care a reușit să pă-răsească cel din urmă camera lui.

»Homo regius«.

Viena, 8 Octomvrie. Fostul primar al Budapestei sub regimul lui Fejérvary, Bela Rudnay, a sosit azi la Viena. În cercurile politice de aici se crede că nu este exclus ca împăratul să i dea lui Rudnay o misiune politică.

Declarațiile lui Kristóffy.

Budapesta, 8 Octomvrie. Corespondentul ziarului »Venkov« din Praga a avut o consfătuire cu Kristóffy. Acesta ar fi declarat, că cu un program al reformei electorale pe baze democratice va obține cu siguranță majoritatea în Ungaria. În cazul, dacă ar fi el chemat în fruntea afacerilor, nu va mai recurge la balonete, ci va găsi mijloace mai practice și mai efective.

Țarul Rusiei va trece prin Ungaria.

Viena, 8 Octomvrie. Ziarul »Times« din Londra află că țarul Rusiei, pentru a vi-

zita pe regele Italiei, va trece prin Ungaria, atingând orașele Budapesta, Fiume și Veneția. In cercurile diplomatice din Viena nu se știe nimic despre o călătorie a țarului prin Ungaria.

Știri telegrafice.

Demisia baronului Rauch.

Viena, 8 Octombrie.

Dupăcum află dintr'o sursă foarte sigură, contele Aehrenthal a declarat ieri baronului Rauch, cu ocazia vizitei pe care i-a făcut-o acesta, că desaproabă cu desăvârșire politica acestuia și că nu va aproba niciodată persecuția sârbilor din Croația. In urma acestora, se pare că situația baronului Rauch este zdruncinată.

Dela români din Panciova.

— Dela corespondentul nostru. —

Panciova, 5 Oct. 1909 n.

Parochia ortodoxă românească din Panciova, în urma destituirii administratorului parochial — de tristă memorie — I. C., mai mult de un an de zile, nu a avut preot, care fapt, în mod foarte simțitor a servit în contra intereselor numitei parochii, căci credincioșii noștri, abia eliberați de lanțurile rușinoasei sclăvii ierarhice sârbești, rămânând fără păstor sufletesc — înțelegem *adevărat* păstor — au fost expuși celor mai revolțătoare ademeniri și vexațiuni din partea sârbilor, pentru cari existența parochiei noastre e ca o rană, care produce cele mai cumplite dureri.

Urmarea a fost, că credincioșii noștri, cari în anul 1899, cu ocazuluna înființării parochiei, au ieșit din parochia sârbească și s'au încorporat la parochia noastră, au continuat acuma, în număr mai mare, să treacă înapoi la sârbi. Și acești români, luați în 1899, dela marginea prăpastiei, acuma încă sunt pierduți — pentru totdeauna.

Starea nespus de deplorabilă a parochiei noastre, atât în cursul administrării sale de către mai susnumitul individ, cât și în cursul vremii cât a fost fără preot, a făcut să sângereze inima acelor credincioși, cari în anul 1899, expuși celor mai mari greutăți și amenințări, venite dela sârbi, au luptat pentru înființarea ei, — văzând cum acel modest, dar sublim fundament, ridicat cu o în-suflețire, a cărei măreție nu se poate scrie în adevăratele ei culori, încetul cu încetul a început să se clatine, iar apoi să se ruineze!...

Totala ruinare a acestui fundament, era chestie de vreme scurtă, căci sârbii în astfel de împrejurări, atât de favorabile scopului lor: desnaționalizarea românilor, au dat asalt asupra credincioșilor parochiei noastre, lăsați cu totul pradă lor.

Acuma însă — mulțumită Atotputernicului! — s'a pus stavilă acestui proces de desnaționalizare, căci la cererea proprie, Ven. Consistor din Caransebeș, a încredințat cu administrarea parochiei noastre pe părintele Ioan Stroca — care a fost cel dintâiu preot român în Panciova, și care a avut partea leului la înființarea parochiei noastre.

Această încredințare a umplut de bucurie pe toți românii de aici, căci părintele Stroca e iubit cu adevărată dragoste, fiind d-sa adevărat păstor sufletesc.

Cu considerare la aceea, că în Panciova, numărul românilor — dintre cari majoritatea e deja sârbizată — încă e destul de mare, și tot cu astfel de considerare, că în urma multelor crize, de cari în ultimii ani parochia noastră a fost părtașă, simțul național al românilor de aici, încă nesârbizat, a început din nou a degenera, și că ani de zile, pe nici un teren nu s'a făcut nimic, nu s'a dat vre-un semn de viață, fie aceasta oricât de palidă, — *acuma a sosit momentul, ca să înceapă din nou cultivarea ogorului.*

Fiind însă acest ogor plin de buruiănă, se cere o muncă încordată, la care să participe cât mai multe brațe; de aceea inteligența română de aici din Panciova are nediscutabila datorie, ca potri-

vit puterilor și mijloacelor de cari dispune, atât din punct de vedere moral cât și material să sprijinească pe păr. Stroca.

In acest caz, durerile și pierderile trecutului, vor fi înlocuite cu bucuriile și câștigul prezentului, care va asigura viitor sigur parochiei noastre, și cu atât mai mult, căci protopresbiterul tractual, d. Trifon Miclea încă ne-a promis sprijinul său moral. *Alexandru din Bănat.*

Din Străinătate.

Aniversara anexiunii în Serbia. Din incidentul aniversării anexiunii studențimea universitară a pregătit o mare manifestație. Deja de săptămâni întregi agită în mijlocul poporului și aceasta a avut rezultat, că însuși orașul Belgrad a convocat un mare meeting. La intervenția guvernului însă — exclusiv la la adunare studenților — pretutindeni manifestațiile au fost încunjurate: Ministrul de interne a invitat la sine pe primarul orașului și i-a cerut ca orașul să abzică de ținearea meetingului. Se proiectase anume la această adunare, să se voteze o anumită sumă de bani pentru un monument, care să eternizeze tristul eveniment al anexiunii, primarul însă a adus la cunoștința senatului că adunarea nu se va ține. Cu toate acestea studențimea a ținut adunarea proiectată, dar n'au luat parte la ea decât tinerele și femeile, moderații au stat departe. Oratorii încă au fost recrutați dintre studențime, și deoarece mulți au vorbit contra anexiunii, s'a primit un proiect în sensul căruia aceasta e luată ca o hrăpie nedreaptă, iar Bosnia și Herțegovina sunt privite și de aci înainte ca proprietățile Sârbiei și declară că chestia Bosniei nu e deslegată și nici nu se va putea decât prin realizarea idealurilor tradiționale sârbești. După primirea acestui proiect participanții s'au împrăștiat strigând »Pereat Austria, jos cu mișei!». In decursul adunării prăvăliile au fost închise și pe edificii au fost arborate drapele negre, iar toate ziarele, afară de *Prada* au apărut încadrate în negru și cu comentariul anexiunii. Multe dintre ele sunt de părere că pentru starea de azi a Bosniei și Herțegovinei, numai vecinicele hărțuiri interne sârbești poartă vina și aceasta le poate servi ca un memento ca să se aștearnă la muncă serioasă. In teatrul național încă a avut loc o manifestație, se preda piesa cu tendinți *Hagi Loia*. In decursul reprezentației studențimea a început să huiduie Austria.

INFORMAȚIUNI.

ARAD, 7 Octombrie n. 1909.

— »**Strada Șaguna**«. La cererea Conzistorului arhidiecezan din Sibiu magistratul orașenesc a botezat »**Strada Morii**«, unde se află școala română de fete și casele »**Asociațiunii etc.**« »**Strada Șaguna**« din incidentul centenariului, ce se va serba zilele proxime.

— **Un decret al ministrului de instrucție român.** D. Spiru Haret, ministrul de instrucție publică a dat următorul decis: Toate elevele cari urmează vre-o școală — afară de cele dela universitate — nu au voie să se mărite. Toate acelea cari vor comite contravenția acestei dispozițiuni vor fi excluse din școli.

— **Un nou muzeu român.** Aflăm că M. S. Regele României a semnat decretul referitor la regulamentul noului muzeu de pictură Aman, deschis la București.

— **Un nou album de lucru de mână românesc.** Ministerul Instrucțiunii publice din România a lăsat să se tipărească un splendid album de țesături și cusături românești, împărțindu-l excurzioniștilor din Franța în 200 de exemplare. In curând din această colecție va apare o ediție populară, care se va vinde cu prețul de 50 de bani și deci va putea pătrunde până și în colibecele cele mai sărace din toate unghiurile țării.

— **Inmormântarea poetului »Gheorghe din Moldova«.** Miercuri dimineața la orele 8, cu trenul care sosește din Iași, a fost adus în București, cadavrul regretatului Gh. Kernbach, fost prefect al județului Iași și cunoscut în literatură sub numele »Gheorghe din Moldova«. Sicriul de bronz a fost transportat la biserica Sf. Gheorghe cel Nou.

La orele 4, a început oficierea slujbei religioase în fața familiei și a numeroase persoane. Erau de față la jalnicul ceremonial: d-nii I. I. Brătianu, prim-ministru, V. Morțun, ministru de lucrări publice, Stere, deputat, N. N. Săveanu, secretar general la interne, I. Ghica, inspector administrativ, Dr. N. Lupu, Teodoru secretar general la ministerul de culte, M. Sadoveanu, D. Anghel, St. O. Iosif, Gârleanu. Il. Chendi, I. Minulescu, maior Sadoveanu, M. Morțun, Isabela Sadoveanu etc.

La orele 4 și jum. serviciul divin s'a terminat; iar sicriul de bronz, a fost ridicat și depus pe carul mortuar, acoperit de numeroase coroane printre cari din partea revistei »Viața Românească«, din partea prefecturii de Iași, a ministrului de interne, a funcționarilor prefecturii și din partea rudelor.

Cortejul funebru, urmat de persoanele prezente a parcurs bulevardul Academiei, Calea Victoriei, Griviței, până la cimitirul Sf. Vineri, unde s'a făcut inmormântarea în cavoul familiei.

Conform dorinței defunctului nu s'a ținut nici o cuvântare.

— **Nouii »Comitete filiale«.** Din Cămpeni ni-se scrie: In săptămâna trecută d. *Aurel P. Bănuțiu*, zelosul director artistic, a fost în comuna Cămpeni, unde a convocat toată cărturăria la o adunare în care a constituit un comitet filial pentru promovarea societății fondului de teatru român, înscriind tot cu aceea ocaziune 10 membrii pe viață și 1 membru ordinar. Rezultatele obținute în comuna Cămpeni sunt mulțumitoare și dacă și în alte comune se va urma ca aici, în curând societatea și respective românii își vor vedea visul împlinit. Sperăm că noul comitet filial va lucra din răzputeri la împlinirea misiunii ce și-a luat-o.

Din Bistra ni-se scrie: In 28 Septembrie a. c. prezentându-se în comuna noastră domnul Aurel P. Bănuțiu, trimisul societății pentru fondul de teatru român în legătură cu frunțașii comunei s'a înființat o filiață a societății, constituindu-se comitetul sub prezidenția dlui Romul Marcu, secretar Laurențiu Nicoară preot gr. cat. iar casier Teodor Achim. Tot cu acela ocaziune s'au înscris ca membrii pe viață 6 inși cu suma de 100 cor. iar 11 inși ca membrii ajutători cu diferite sume. Exemplul bun să prindă rădăcini în toate locurile locuite de români. Cu stimă: *Laurențiu Nicoară*, preot gr. cat.

— **Explozia unui obuz în fortul dela Jorești.** La forturile grupului 12, lângă comuna Jorești, ale regimentului 1 cetate, s'a produs o groaznică explozie.

Iată cum s'au întâmplat faptele:

Pe când mai mulți soldați voiau să introducă un sac cu praf în țeava tunului, aceasta fiind încălzită a aprins pulberea, care a făcut explozie.

Au fost omorâți: Frunțașii Zefiu Epaminonda și Curteza Gheorghe și soldatul Ariciu Dumitru. Sergentul Mardare Gh. a murit după 2 ore la spitalul militar.

Sunt răniți căprarii Ștefan St. și Bercea. Toți acești soldați se aflau în cupolă când s'a produs explozia.

— **Clubul arctic din New-York favorabil lui Peary.** Se comunică din New-York, că clubul arctic, după ce a examinat dovezile lui Peary a votat următoarea rezoluțiune: Peary ajungând polul Nord, i-se adresează felicitări din partea clubului, iar expediției, pentru sentimentele sale de datorie, i se transmite recunoștință și mulțumiri. Pela sfârșitul săptămânei clubul arctic va publica acuzațiunile lui Peary contra lui Cook.

— La »Societatea pentru fond de teatru român« s'au mai făcut dela ultima adunare generală încoace, membrii fondatori, respective pe viață plătiind deodată întreaga taxă de câte 200 resp. 100 coroane încă următorii: 1. D. Dr. Gheorghe Anca, avocat în Oravița. 2. Dna Ana Filip, văduvă de avocat, Abrud, membri fondatori iar 1. Dna Elvira Cr. L. Pop, soție de avocat, Abrud. 2. Dna Sofia Dr. Z. Chirtop, soție de avocat, Câmpeni. 3. D. Dr. Traian Morcan, avocat, Câmpeni. 4. Dna Elena Dr. T. Morcan soție de avocat, Câmpeni, membri pe viață.

— Societatea de lectură »Ioan Popasu« secțiunea pedagogică din Caransebeș s'a constituit în chipul următor: Președinte Dr. Nicolae Regman, vice-președinte Azarie Circo cl. IV, notar Aurel Farca cl. III, casier Gheorghe Cârdaș cl. IV, controlor Aurel Doboșan cl. III, bibliotecar Trandafir Lugoșanel cl. III, vice bibliotecar Toma Bărbosu cl. II. Membrii în comitetul lit.: Gheorghe Cărbău cl. IV, Aurel Doboșan cl. III, Aurel Farca cl. III, Ioan Ursu cl. II, Ioan Nișu cl. I. Ioan Serengeu. Dirigent de cor: Gheorghe Cărbău cl. IV. *Prezidiul.*

— Logodnă. Ni-se anunță: D-soara *Melania Pop*, fiica părintelui Virgil Pop, din Cristian și d. *Ionel G. Ludu* ales capelan în Preșmer fidanțați.

— Seara de cunoștință a tinerimei din Cluj. Tinerimea universitară română din Cluj își va ține sara de cunoștință Joi, la 14 Oct. a c. orele 8, în hotelul »Biasini«. La această convenire este invitată cu toată onoarea inteligența română din loc și jur. Invitări speciale nu se fac. Cluj, 7 Oct. 1909. În numele tinerimei universitare românești: Octavian Costea, stud. univ.

— Un mare succes a lui W. Wright. Se anunță din New-York că Wilbur Wright a sburat astăzi deasupra golfului Hudson, parcurgând 35 chilometri și jumătate în 33 minute și jumătate. El a trecut deasupra crucișetelor germane ce treceau prin golf. Marinarii i-au făcut ovațiuni. Sborul s'a făcut la o înălțime de 100 metri.

— O catastrofă de tren. Zilele trecute s'au ciocnit două trenuri în apropiere de Montreal (America). Trenurile cari alergau unul spre altul cu mare viteză s'au ciocnit așa de puternic încât vre-o 40 de pasageri au murit pe loc. Numărul răniților e așa de mare încât nici azi nu s'a putut definitiv constata.

— Sfințire de preot. P. S. Sa episcopul Aradului a sfințit pe d. *Iosif Caragea* ales preot în Mărcina (Bănat).

— Prăbușirea unei mine. Din New-York vine știrea că, în apropierea orașului Vancouver s'a întâmplat o mare catastrofă, în urma unei explozii dintr'o mină, în care se aflau 60 de muncitori. Dintr'e aceștia treizeci au murit îndată, restul a fost îngropat sub dărâmturi și e puțină nădejde pentru scăparea lor. O mare parte a cnelor s'a prăbușit, în urma sguduiturei.

— Conan Doyle despre Congo. Am amintit în ziarul nostru despre abuzurile și tirania autorităților belgiene în statul Congo. Cu aceasta în legătură primim știrea din Londra că, scriitorul Conan Doyle a hotărât să scrie o carte despre situația și tratamentul belgian aplicat indigenilor din acest stat. Scriitorul în această carte, urgează intervenția Angliei căci starea disperată din Congo e periculoasă pentru englezii cari trăiesc în acel stat.

— O dramă în Montecarlo. Un conte rus, Paschievič, inginer de profesie, s'a sinucis într'un hotel din Nizza. Nefaricitul om venise de curând la Montecarlo să și încerce puterea pe apele negre ale norocului. Și la masa verde și-a pierdut în jocul de cărți și averea și dorul de viață, ademenit de puterea nevăzută, care pe mulți îi duce la pierzare.

— În chestia cuceririi alerului. Din Graz vine știrea că balonul Renner s'a înălțat ieri după amezii la o suprafață de 50 m. și făcând câteva manevre s'a coborât după cinsprezece minute. Ascenziunea proiectată pentru 3 ore după amiază, a fost lăsată, căci hidrogenul ce era deja de două săptămâni în corpul balonului, nu mai avea puterea dela început și ascenziunea n'ar fi reușit.

Friäerichshafen, Balonul Zeppelin III a făcut o ascenziune ieri la 11^{1/2}, și la 2 ore s'a coborât iarăși. În gondola balonului a fost marele duce

de Hessen și Enrik ducele prusian cu soțiile lor. Balonul a fost condus de contele *Zeppelin*, și inginerul Dürr.

Aeroclubul francez din Paris a primit o telegramă dela aviatorul *Leblanc*, în care le anunță că a debarcat cu balonul său aproape de *Alsó-Kubin*. Balonul s'a înălțat Duminecă și mânat de un puternic vânt a ajuns în noaptea dinspre Luni în Ungaria, la o înălțime de 7000 m. Îndată ce s'a revărsat de ziua s'au pregătit de debarcare, dar numai după trei încercări nereușite le-a succés să se coboare cu mare greu. Cu acest drum de 1015 km. *Leb.* va câștiga la sigur premiul Gordon Benneț.

Wilbur Wright a declarat că după sborul de 20 miluri, ce va urma în curând, nici el nici fratele său nu vor mai face ascenziuni în publicitate, fiind ocupați de aci'nainte cu aplicarea dirigeabilului său pentru scopuri comerciale și vânzarea lui. Numai în caz că ar vrea să facă vre-o experiență cu o nouă invenție aplicată la motor, vor face ascenziuni în fața publicului.

— O moarte groaznică. Proprietarul englez *Griffith Hughes* a fost găsit mort în pădurea din comuna *Mold*, aproape de Lancashire. Proprietarul s'a fost urcat pe un arbore scorburos, să caute cuiburi de bufnițe. Din nebagare de seamă a lunecat și a căzut în jos pe buturugă și strâns între pereții arborelui nu s'a mai putut mișca. Strigățile lui desperate n'au fost auzite de nimeni și bietul om a murit în trunchiul arborelui de foame. Cadavrul lui a fost găsit abea acum.

— La lista advocaților români mai adaugăm pe d. nii *Dr. Andrei Ile* (Tinca), *Dr. Ioan Iacob* (Ceica), *Dr. Paul Gal* (Salonta), *Dr. Romulus Papp* (Oradea-mare).

— Dramă amorosă. Dintr'un orașel al Bohemiei vine următoarea știre tristă: Locotenentul *Povolny* trăia în deplină mulțumire cu nevastă-sa. Pentru timpul manevrelor femeia a plecat să stea la tatăl său. Aci a făcut cunoștința ofițerului *W.* și fără să știe cum, cunoștinței i-a urmat dragoste și aceasta a cauzat moartea amânduora. Îndrăgostiții s'au dus în marginea orașului la un lac și legându-se de olaltă s'au aruncat în apă. Asupra lor s'a găsit o mulțime de bani, și de aci se deduce că vor fi avut poate de gând să fugă în străinătate.

— Pungași pe tren. Un furt cu totul extraordinar a avut loc zilele trecute, în timpul parcursului trenului accelerat dintre München și Salzburg. Un individ, după cât se susține rus, a adormit cu niște băuturi pe un soț al său, student, și i-a furat toate lucrurile de valoare ce a avut asupra lui, până și pașaportul dispărând fără de urmă.

Tot astfel de știri vin și din Varșovia: Când trenul accelerat de Viena a sosit la Lublin, în gară au observat somnul adânc și suspect a duor pasageri din cabina unui vagon de clasa I. Din mirosul puternic de cloroform au dedus că e o crimă la mijloc. Transportați la spital au fost readuși la cunoștință, și s'a constatat că un pungaș i-a jefuit dupăce a adormit cu cloroform pe toți pasagerii.

x **ACHILLES.** Dacă vă asudă p'cioarele cumpărați o sticlă de »Achilles«, care oprește orice asudare și depărtează mirosul greu de picioare. Întrebuințarea este simplă, modul de întrebuințare se aclude la fiecare comandă. Se poate căpăta, dela preparatorul: *Dobay Kálmán*, droguist în Bichișciaba (Békéscsaba). Magazin principal în Arad: Drogueria lui *Nestor Hanzu*; în Budapesta: Farmacia lui *Török József Király* u. 12 și *Andrássy-út* 26. Prețul 1 cor.

— Cel mai bun loc de târguiești de parfumi, săpunuri, perii de dinți, prafuri de dinți ape de gură, prafuri pentru dame, Cremă de obraji, cosmeticiuri, spongii și instrumente de gumă. Totfelul de instrumente medicale și pentru moașe, la farmacia lui *Burger Frigyes* cu firma: »la un corn« în *Kolozsvár*.

Mișcarea culturală.

Convocare. Se aduce la cunoștința publică, că adunarea »Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român« secția Becicherecul-

mare, se va ține în 11/24 Octomvrie a. c. la orele 2 p. m. în comuna *Checia-română* cu următoarea ordine de zi: 1. Cuvânt de deschidere al directorului despărțământului. 2. Raportul comitetului cercual. 3. Rațioinul casierului pe anul 1908. 4. Crearea bugetului pe anul 1909. 5. Disertații și eventuale prelegeri publice. 6. Propuneri conform statutului 42 al statutelor. 7. Încheierea adunării. Invităm deci pe toți membrii »Asociațiunii« și întreg poporul român la aceasta adunare. Pentru comitetul despărțământului: Toracul-mic la 5 Octomvrie st. n. 1909. V. Petrovici, director, Dr. P. Obădeanu, notar.

Economie.

Plata de bucate din Aradul-nou.

8 Octomvrie 1909.

Ne apropiem deja de mijlocul lunii Octomvrie și vremea stăruie tot frumoasă, ca'n mijlocul verii. Împrejurarea aceasta pentru agricultură e favorabilă întrucît lucrările de toamnă se pot îndeplini neîmpiedecate.

Cursul pieței e constant.

S'a vândut azi:

grâu 1000 mm.	14.10—14.80
orz 100 mm.	9.10—9.20
ovăs 100 mm.	6.90—7.—
secară 100 mm.	6.70—6.80
cucuruz 800 mm.	51.0—5.20

Prețurile sunt socotite în coroane și după 50 klg.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

Budapesta, 7 Octomvrie 1909.

Prețul cerealelor după 100 klg. a fost următorul: Grâu nou

De Tisa — — — — —	28 K.	35—28 K.	70 fil.
Din comitatul Albei — — —	28	15—28	60
De Pesta — — — — —	28	45—28	80
Secară de calitate I. — — —	19	50—19	65
Secară de calitate mijlocie	19	30—19	50
Orzul de nutreț, calitate I.	15	20—15	60
Ovăs de calitate I. — — —	15	50—15	80
Ovăs de calitate a II. — — —	15	—15	40
Cucuruz — — — — —	15	50—15	70
Bănățânesc — — — — —	28	55—28	95
De Bacica — — — — —	28	55—28	95

Poșta administrației.

Iullu Gubar, Radna-veche. Am primit 6 cor. abonament până la finea anului 1909.

Nicolae Mureșan, Radna-v. Mai datorati pe anul 1909 cu 24 de cor.

Redactor responsabil Iullu Giargiu.

»Tribuna« Institut tipografic, Nichin și conf.

Specialități de haine prețești și bărbătești.

IOSIF DRAGAN

atelier de croitorie engleză
.. pentru domni ..

Oradea-mare - Nagyvárad

Nagy Sándor - u. 1.
(Lângă prăvălia Cziller).

Cea mai ieftină sursă de cumpărat a on. inteligențe românești din Oradea-mare, com. Bihorului și din comitatele vecine. Executare elegantă, conform gustului și după modele. Specialități de material englez, scoțian, de Reichenberg și din țară. Condițiuni de plătire favorabile, după modul din străinătate. În provincie la dorință — — merg personal. — —

Mulțămită publică.

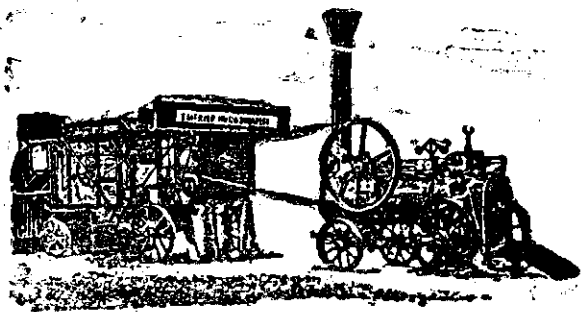
Soțul meu răposat, Nicolae Drăganca, preot în Gașa fiind asigurat la banca de asigurare »Transilvania« în Sibiu, am cerut dela direcțiunea institutului, ca să mi-se plătească capitalul asigurat înainte termenului regulamentar. Constat cu plăcere, că luând în considerare motivele cererii mele Direcțiunea acestui institut nu numai, că mi-a rezolvat imediat și favorabil cererea, dar suma asigurată am și obținut-o prin agentura principală din Arad. Pentru aceasta bunăvoință vin aici exprima pe calea aceasta profunda mea mulțămită.

Gașa, la 8 Octombrie 1909.

Văd. Iosefina Drăganca.

DEBRECZENI LAJOS

reparator de mașini
Oradea-mare — Nagyvárad
— Kolozsvári ut 29/43. —

Primește repararea tehnică a orice soi de mașini economice, motoare mănate cu aburi, gaz, petrolu, benzin oleiu brut, motoare absorbitoare de gaz, precum și aranjamentul de mori cu prețuri ieftine și pe lângă condițiuni de plătere favorabile.

Decorat cu medalie de Argint la Expoziția Română, București 1906.

Onorat Cler român!

Am onoare a aduce la cunoștința mult onoratului Cler Român că, la cererea mai multor domni preoți, cari din inimă curată doresc sprijinirea meseriașilor români, mi-am provăzut subscrisul, depozitul meu cu tot felul de

• Pălării Preoțești •

pe cari la comandă, le trimet ori și unde pe lângă prețurile cele mai convenabile. În deosebi recomand modelul nou de pălării de mătase (păroase) făcut de mine după gustul dlui Dr. Miron E. Cristea, care model prinde bine ori-ce față. Cu permisiunea Domniei Sale l-am și numit

„Model Dr. Cristea“.

Este frumos, elegant și de sigur va satisface gustului fiecărui Domn preot acest drăgălaș model.

Tot odată fac cunost Onor. Cler Român, că acest adevăratul „Model Dr. Cristea“ numai la mine se poate procura, căci nici nu le este permis la alte firme al face acest model ci numai mie singur, cumpărând dela alte firme străine aceste pălării va fi numai imitații atât în calitate cât și în format. **Prețul 9 cor. 40 fl.**

Pălării preoțești linse calitate fină 7 cor. Cutia și porto 1 cor. 20 fl., trimis ori și unde cu rambursă sau primind banii înainte, neconvenindu-i vreunui domn preot, pălăria primită se poate înapoia, și momentan restitui paralele.

Fesuri preoțești pentru iarnă, prețul 5 cor.

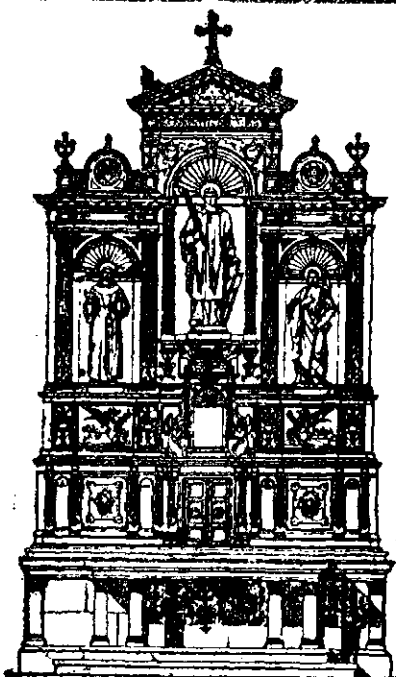
În speranță că onor. Cler Român va da sprijinul cuvenit unicului pălărier român, și va cumpăra mai bucuos dela firmă română ca dela firme străine, semnez

Cu deosebită stimă:

A. Meșotă,

pălărier român.

Brașov, str. Orfană 3.

Cel mai mare institut de industrie artistică din Ungaria.

Lewisch Robert

sculptor și arhitect de altare

— Szombathely —

Face tot felul de mobilier de biserică, așa ca:

Iconostase și altare — statui de piatră și lemn — amvoane și scaune de spovedanie — sicriul Domnului, grotă Mariei de Lourđ — cristelnițe, icoane de stațiune — sculptură în relief sau pictură — străni — pictură de biserică și altare.

Rezoază în stil altare vechi, amvoane și statui, aurăte și marmorează. Preț-curent, proiect de buget și planuri gratis. Dacă sunt chemat pentru examinarea lucrului, mă duc ori-unde pe cheltuiala mea proprie.

E o noutate
de senzație

pentru
menagere!

Măngăiaul meu patentat

care face revoluție în menagi și devine indispensabil în orice casă. Inmanuarea lui e simplă și ușoară, încât îl poate inmanua fără oboseală și o fetiță de 14 ani.

Măngăiaul meu nu rupe rufe, se — lucrează cu el curat și frumos. —

Il expedează inventatorul

KELEMEN MÁRTON

strungar artistic

— Győr, Andrásy-ut 24. —

— Catalog gratuit și porto-franco. —

Cel dintău atelier de pietri monumentale aranjat cu putere electrică.

GERSTENBREIN TAMÁS és TÁRSA

măiestru de monumente și pietri de cimitir

Fabricație proprie din marmoră, granit, labrador etc.

Din pietri de mormânt magazina se află în Kolozsvár, Ferencz József-ut 25.

Cancelaria și magazinul central:

Kolozsvár, Dézsma-u. 21.

Telefon 662.

PMale: Nagyvárad, Nagyszoban, Déva și Bánpatak.

Fritsch & Connert

atelier de ghete.

Mediaș — Medgyes.

Lucru de mână garantat.

Ghete de șevro pentru domni . . .	K 11'—
„ „ box „ „ „ „ „	K 11'—
„ „ șevro pt dame cu bumbi	K 10'50
„ „ „ „ „ „ cu șirete	K 9'50
Jumătăți de șevro pentru dame . .	K 8'—
Ghete tari de muncitori dela . . .	K 6'80
Ghete de copii dela	K 3'—

Material de I-a clasă.